

Bij een ziekbed.

<https://hdl.handle.net/1874/354990>

BIJ EEN ZIEKBED.

Wilt gij even met mij gaan? - dan treden wij een ziekenkamer binnen. - » Dat is niet zeer opwekkend" - zegt gij. 't Kan er naar wezen. Vrolijk is het zeker niet, en grappig ook niet; - doch dat behoeft ook niet altijd. Maar opwekkend? - daar kan ook in den ernst van 't leven wel iets liggen, dat goede gedachten, aandoeningen, voornemens, bij ons wakker maakt. En als het dan het reine en edele, dat in het menschenhart sluimert, opwekt, - wel, dan is het waarlijk opwekkend, zelfs in den uitnemendsten zin van het woord. Nu, ga dan maar gerust meê. En zijt gij misschien bang voor schokkende tooneelen of akelige verhalen van pijn en smart? - ik sta er u borg voor, dat die vrees ongegrond is, want er zal niets van dien aard plaats hebben. - Hier! als 't u blijft; dezen trap op! en nu deze deur in! ik zal de vrijheid

nemen u te introduceeren. Neen, gij behoeft niet zoo heel zachtjes te loopen, 't is hier wel een ziekenkamer, maar niet zulk eene, waar ook het lichtste geridsel moet worden vermeden en het minste zonnestraaltje moet worden buitengesloten, omdat het den kranke hindert en vermoeit. Integendeel, het bezoek van enkele vrienden is er aangenaam, en 't lieve zonnetje is er welkom, als het door de vensteren kijkt.

Daar lag zij op hare legersteê, de dertigjarige ELIZE. Gisteren had zij daar óók gelegen, en eergisteren óók; ja, zij wist haast zelve niet meer hoe lang al, want het had reeds verscheidene jaren geduurd. Gij zoudt het haar niet hebben aangezegd, zoo betrekkelijk goed zag zij er uit. 't Was dan ook eigenlijk niet zoo zeer een ziekte, die met ruwe hand de levenskracht haastelijk sloop, als wel een onmerkbaar voortkruipende krankheid, die heel langzaam, maar heel zeker, voortwoekerde, en waarvan de geneesheer, op het aandringen der huisgenooten om de waarheid te weten, had moeten verklaren, dat er weinig aan te doen was; misschien wat tot verligting nu en dan, maar tot genezing toch niet. 't Was een lang, lang lijden, en, of men het ook aanvankelijk voor haar had willen verbergen, zij wist heel goed wat er ten laatste het eind van worden zou. Maar, — inderdaad, bij iedere beproeving

zet Gods vaderlijke ontferming toch altijd nog een »maar», als wij er slechts een oog voor hebben om te vinden wáár het staat, - dit was gelukkig, dat die krankheid noch haar hoofd, noch haar hart had aangetast, want dat hoofd was nog zóó helder, en dat hart was nog zóó warm! Men kon het zien aan den blik dier vriendelijke oogen; men kon het hooren aan ieder woord dat zij sprak. 't Zou niet vreemd zijn geweest, zoo de tijd haar ontzettend lang was gevallen. Een dag op het ziekbed schijnt geen eind te zullen hebben; - en dan jaren achtereen!.... hoe is 't mogelijk om ze door te komen? En toch was dit het geval niet. Nooit klaagde zij over het langzaam voortgaan van den tijd, en verveling was een kwaal, die zij niet scheen te kennen. Zij had eene houding weten te vinden, waarin zij, zonder al te groote moeite, lezen kon, en dit deed zij dan ook gaarne. Tegen den muur, bij haar ledikant, juist binnen haar bereik, was een klein boekenrekje vastgemaakt, en daar stonden eenige uitgezochte boeken in, netjes ingebonden, en daaronder ook een Bijbeltje met psalmen en gezangen; maar dat zag er niet meer zoo nieuw en welbewaard uit als de anderen, want het verguldsel was al van de bladen af, en daar lagen heel wat vouwtjes in. En als zij niet las, - dit kon zij toch ook niet

altijd doen, - dan hield zij zich nog al veel met eenig vrouwelijk handwerk bezig; naaijen, breijen, en zoo meer. - »Niet te lang achter-een!" - had de dokter aanbevolen. Dat deed zij dan ook doorgaans niet; maar zoo de dokter bij haar had gestaan, zou hij toch wel noodig hebben gehad, haar nu en dan te vermanen, om het wat meer op haar gemak op te nemen. »Een mensch kan toch niet lui en ledig wezen", - meende zij. Dan maakte zij kleine rokjes en kousjes en jurkjes, en dergelijke zaken meer. Toch had zij geen kleine broertjes of zusjes; haar éénige zuster was gehuwd, en haar éénige broeder, reeds een opgeschoten jongeling, was nog met haar in het ouderlijke huis. Voor wie zij dan die dingen maakte? - daar sprak zij zoo niet over; maar die ongelukkige weduwe, twee huizen verder, die bij den dood van haar man met zeven kleine kinderen was blijven zitten, die zou er misschien meer van kunnen vertellen. En verder ontving zij nog al dikwijls bezoek; niet gaarne velen te gelijk, maar zoo enkelen; allerlieft haar twee beste vriendinnen, en die dan nog bij voorkeur ieder afzonderlijk. Dan kon zij onder vier oogen zoo eens regt vertrouwelijk praten, en dan kwam er nog al eens het een en ander voor den dag, wat anders, bij de bezoeken van alledaagsche bekenden, doorgaans in de schatkamer van haar

hart verborgen bleef. Want zij hield volstrekt niet van vertooning te maken; - uithangborden van vroomheid, daar had zij altijd een afkeer van. Dat nam niet weg, dat het van zelf openbaar werd, wat geest haar bezielde. Want wat er van geloof en liefde is in het menschelijk hart, dat dringt onwillekeurig door al de porieën van zijn bestaan naar buiten. Trouwens, zij herinnerde zich dan ook het woord van den Heer, dat men de kaars niet onder de korenmaat moet zetten, en daarom deed zij ook geen moeite om het licht te verbergen, dat Hij in hare ziel ontstoken had.

Als er nu iemand bij haar kwam en vroeg: »wel ELIZE, hoe gaat het u?" - dan was meestal haar antwoord: »O! 't gaat nog al goed;" - ook als de dokter vond dat het juist niet zoo goed ging; en hare huisgenooten getuigden, dat zij maar uiterst zelden, en in de laatste tijden in 't geheel niet meer, iets wat naar een klagt zweemde, van hare lippen hadden gehoord. En dan sprak ze over alles en over allen, met een belangstelling, waaraan men kon zien dat zij zich niet uitsluitend bezig hield met haar eigen leed; dat zij nog een gedachte en nog een hart voor anderen had; een gedachte vol deelneming en een hart vol liefde, en dan was 't waarlijk, of zij zichzelf geheel had vergeten. Maar nu moest men haar dan ook niet te zeer beklagen. Dat

hoorde zij niet gaarne; misschien wel omdat zij, fijngevoelig als zij was, heimelijk vreesde, dat zulk beklag er haar toe zou brengen om zelve haar leed al te zwaar te tillen, en zekere ontevredenheid bij haar opwekken zou. Daar waren er soms wel, die zoo deden; — want van de dagen van Job af, zijn er veel onhandige troosters van allerlei soort geweest, — maar dan bleef haar afwijzend antwoord niet achter.

»Wel arme meid! wat zijt gij toch diep ongelukkig!” — zei er een. — »Ik heb waarlijk zielsmedelijden met u, en ieder moet u wel beklagen, die van uw droevigen toestand hoort.” — Maar terstond hernam zij: »och zeg dat toch niet! 't Is immers zoo: De beker van mijn lijden komt van een Vaderhand! — En zie eens: ik heb doorgaans weinig pijn; ik kan alles krijgen wat ik behoef; ik heb een oppassing boven duizenden; al mijne huisgenooten zijn even voorkomend en hartelijk; tal van vrienden bewijzen mij de grootste deelneming, en den allerbesten Vriend heb ik immers bij mij. Kijk dan eens, wat al vriendelijke sterretjes de goede God voor mij aan den hemel gezet heeft. Zou ik dan niet ondanikbaar zijn, als ik ging klagen; en, om het voorregt dat mij ontbreekt, den zegen voorbijzag, dien ik geniet?” — En de ander zeide: »Elize! ik herroep mijn woord. Neen, gij zijt niet diep ongelukkig!”

Eens maar gebeurde het, dat men haar, na het vertrek van eene bekende, in tranen vond. Dat was iets zeer ongewoons, want meestal deed een bezoek haar genoegen. En toen men de reden vroeg, was haar antwoord: »Zij sprak met zulk een minachting, haast had ik gezegd met zulk een bitterheid, van het Evangelie, en gaf niet onduidelijk te kennen, dat mijn vasthouden aan Gods eenwige vaderliefde, in Christus geopenbaard, niet anders dan dweeperij en dwaasheid was. En ik moest mij maar goed houden, - zeide zij; - en mijn steun in mijzelve zoeken, en zóó meer. Geschokt heeft het mij wel niet, maar 't heeft mij pijn gedaan; pijn in mijn hart! O als mijn Zaligmaker mij ontnomen kon worden, die ook voor mij de éénige weg tot den Vader is, - ja, dan zou ik onuitsprekelijk ongelukkig zijn; dan gevoel ik dat alle kracht mij zou ontzinken, en 't zou mij onmogelijk zijn de beproeving goed te dragen. Och! zij heeft zeker nooit zware lasten getorscht; zij heeft zeker nooit groote droefheid gehad; anders zou zij wel weten, waaraan het hart behoefte heeft in donkere dagen. 't Is wreed, zeer wreed den lijder zijn éénigen steun te willen rooven! - Maar 't is al voorbij'' - vervolgde zij na een oogenblik, en wischte hare tranen af, en glimlachte weder; - »'t is al voorbij! ik wil er niet meer aan denken.

Ik laat mij toch mijn beste goed niet ontrukken!" -

Maar zulke oogenblikken waren dan ook werkelijk uitzonderingen. Doorgaans was zij zoo welgemoed en opgeruimd, dat eene van hare beste vriendinnen, die haar zeer dikwijls bezocht, op zekeren morgen niet kon nalaten te zeggen: »maar ELIZE! 't is toch sterk! gij ligt hier nu al jaren lang, en toch zijt gij altijd even blijmoedig en tevreden; nog nooit heb ik u anders gevonden!" - »Altijd even blijmoedig" - hernam zij, - »neen, dat toch niet. - Kom een beetje digter bij mij zitten en schuif dat gordijn een weinigje weg, dan kan ik u beter zien. - Zie zoo! nu kunnen wij eens gezellig praten."

»Dat ik niet klaag of mor, maar over 't geheel goedsmoeds en onderworpen ben, daar dank ik God voor; want waarlijk, dat hebben wij toch uit ons zelve niet. Weet gij, wat dan ook zulk een liefderijke beschikking van den Vader in den Hemel is? - al is er dan ook nog heel wat meer en heel wat beters! Dat de schouders zich van lieverlede zetten naar elken last. En als wij soms denken: dat zou ik onmogelijk op den duur kunnen dragen, dan ondervindt men toch, dat men tot op zekere hoogte kan gewennen, zelfs aan het leed. Maar toch, altijd even blijmoedig, - dat durf ik van mijzelve niet zeggen. Het zonnetje daarbinnen schijnt niet altijd

even helder. Goddank! het gaat niet voor goed onder, maar toch komen er nu en dan wolkjes voor." -

»Ik heb weleens gehoord,» - vervolgde ELIZE na eenige oogenblikken, - »dat kinderlijke onderwerping, zoo als die door het Evangelie wordt aanbevolen en geleerd, volgens sommigen zoo iets geheel passiefs, iets enkel lijdelijks zou wezen, dat de geestkracht verlamt. Doch dat is, naar 't mij voorkomt, geheel onwaar. Ik houd het er voor, dat er daarbinnen heel wat gestreden en heel wat overwonnen moet worden, en dat er menige weêrbarstige stem met kracht tot zwijgen moet worden gebracht, eer men zoover komt, en daarom dunkt mij onderwerping veelmeer eene zaak, die wel zeer groote inspanning vordert. En daar word ik te meer in bevestigd, als ik op het heerlijk voorbeeld van den Verlosser zie. Niet waar? - daar was heel wat zelfverloochening voorafgegaan, en opoffering van wat den mensch op aarde aangenaam of begeerlijk is, eer Jezus dat wonder-schoone woord sprak: »Niet gelijk ik wil maar gelijk Gij wilt; - »den drinkbeker dien mij de Vader gegeven heeft, zal ik dien niet drinken?» - en die volkomen eenswillendheid met den Vader, die wij aanbeddend in Hem vereeren, zij was immers eerst door ontzettenden strijd veroverd. Maar, - met u mag ik toch nog wel eens van mijne

eigene ervaring spreken, — ik gevoel dan ook wel, dat die regt kinderlijke onderwerping niet zoo maar van zelve gaat. Ik heb nu en dan nog wel eens zwakke buijen. Als ik zoo allen om mij heen frisch en vrij zie werken en genieten in volle gezondheid; als ik bedenk dat ik nog niet oud ben; dat het leven nog zooveel schoons en vriendelijks voor mij zou kunnen hebben; dat ik nog zooveel zou kunnen doen voor mijzelve en voor anderen, en zoo al meer, — dan gevoel ik toch, dat ik nog niet zoo gemeenzaam ben met het denkbeeld van heengaan, en nog niet zoo los van de aarde, als ik wel gedacht had te zijn. En dan gebeurt het wel, dat ik wat mismoedig word, en niet meer zoo vollen vrede heb met Gods beschikking. En dat spijt mij innig. Dan zegt men mij wel eens, dat ik mij daarover niet te zeer moet bekommeren; dat het niet onnatuurlijk en ligt verklaarbaar is, een verschijnsel, dat bij alle langdurige beproeving waargenomen wordt, omdat het menschelijk gevoel toch altijd tegen het lijden opkomt, en wat dies meer zij. Dat wil ik nu alles wel gelooven, maar het bevredigt mij toch niet. Opregt gesproken, ik kan niet zeggen dat ik er mij eigenlijk ongerust over maak. Ik ben niet bang dat de Hemelsche Vader zijn hulpbehoevend kind die zwakheid niet zou willen vergeven. De Heer zei immers ook wel

tegen Petrus: »Kleingeloovige! waarom hebt gij gewankeld?» – Maar Hij greep hem toch bij de hand, en was daarna weêr goed en vriendelijk tegen hem, als te voren. Maar toch bedroeft het mij, want het is niet goed; 't is niet zoo als het wezen zou, als er volkomen eenstemmigheid was van het kinderhart met het Vaderhart. Weet gij wat ik dan in zulke oogenblikken doe? Dan haast ik mij maar, om mijne huismiddeltjes daartegen te gebruiken, en dan gaan die zwakke buijen gelukkig zoetjes aan weêr voorbij." – »Uw huismiddeltjes ELIZE?" – vroeg de vriendin, – »wat meent gij daarmee?" – »Wel" – antwoordde zij, en wees op dat bijbeltje zonder verguldsel, – »dit; en dan dat," – en daarbij vouwde zij de handen en sloeg den blik omhoog; – »meidlief! dat doet zoo goed, als het daarbinnen wat somber is; dan drijven de wolkjes weg en het zonnetje komt weêr voor den dag." –

Op een anderen tijd maakte zij deze opmerking: »vroeger, in mijn gezonde dagen, heb ik wel eens menschen gezien, die door zeer langdurige ziekte beproefd werden, en op wie dat langdurig lijden blijkbaar een heiligenden invloed had; juist zoo als vader SLUJTER zegt;

Door zijn lengte drukt het kruis,

Maar het helpt ons ook naar huis.

Dan kwam het mij voor, dat dit voor een goed

deel hieruit te verklaren was, dat die lijders nu zoo afgesloten waren van de wereld; zoo buiten aandraking met de verzoeking, en dat de moeilijke strijd van het leven hun voorbijgleed. Daar mag wel iets van aan zijn, maar geheel waar is het toch niet. Althans ik weet nu bij onderzinding, dat er ook tusschen de vier muren van een ziekenkamer een levensstrijd moet worden gevoerd, dikwijls moeilijk genoeg, waaraan men zich niet kan onttrekken. Gevaren en verzoeking waartegen gewaakt moet worden, zijn dáár ook niet vreemd, al zijn ze weêr van anderen aard, dan in het woelige en bedrijvige leven. Daar is bij voorbeeld: ongeduld en moedeloosheid. Daar is: al te sterke gehechtheid aan de aarde, en, aan den anderen kant, onmatig verlangen om ontbonden te worden. Daar is: een gevoel, alsof men nu eigenlijk de spil behoorde te zijn, waar alles zich om bewoog; een soort van egoïsme, die aller zorg en deelneming voor zich zou verlangen, en zekere prikkelbaarheid, als men, te regt of te onregt, meent door anderen min of meer veronachtzaamd te worden. Daar is: het gevaar dat men zichzelf misleiden zal, en dat men de kalmte, die eigenlijk nog maar de vrucht van het gewoon worden aan de beproeving is, reeds voor de waarachtige kinderlijke onderwerping van den christen zal gaan houden. Daar

is: een te veel denken aan zichzelf en te weinig denken aan den Heer, om uit Hem kracht te putten. Daar is: in een verborgen hoekje, heel achter in de donkerste binnenkamer van het hart, een klein stemmetje van ijdelheid, dat fluistert: dat een lang lijden, en vooral een geduldig lijden, toch iets interessants, iets belangwekkends heeft, en door velen met een gevoel van deelneming, ja van eerbied, wordt beschouwd. Daar is . . . daar is . . . ja, daar is nog zooveel meer, nog zoo menige klip, waarop men in die stille wateren kan stranden. Zou men niet zeggen: waar een mensch op aarde toch niet al te waken en te strijden heeft! . . . tot achter de gordijnen van een ziekbed toe!"

Bij een bezoek, dat hare vriendin haar eenige dagen later bragt, en waarbij het gesprek, na eerst over velerlei geloopt te hebben, als van zelf weêr op het terrein kwam, waarop hare gedachten zich natuurlijk veel bewogen, zeide zij: »de nacht is mij nog al lang gevallen, en moeijlijk ook, want ik had ditmaal veel pijn." - »En toen hebt gij zeker weêr tot uwe huismiddeltjes de toevlugt genomen?" - vroeg hare vriendin. - »Niet tot het lezen in mijn bijbeltje," - hernam zij, - »daarvoor had ik te weinig licht; maar tot het gebed, ja zeker, daar is het altijd licht genoeg voor, ook in het donker. Maar ik heb nog een

derde huismiddeltje, en dat wil ik u wel zeggen, want waarlijk, daar heb ik mij al dikwijls zoo goed bij bevonden, dat ik het u gerust kan aanbevelen. Ik heb een vorm gekozen, waaronder ik mij de beproeving voorstel; een vorm, die dan toch ook niet onwaar is, maar die mij de afgetrokkene waarheid alleen meer aanschouwelijk maakt, zoodat ik haar beter grijpen en vasthouden kan. En ik geloof in de daad, dat men wel wat voorzigtig mag zijn met het verbrijzelen en verwerpen van alle vormen; want zoolang wij zinnelijke menschen zijn, — en dat zullen wij hier op aarde toch wel blijven, — hebben wij ze dikwerf noodig, als dragers van de hoogere gedachte, die ons anders zoo ligt uit de hand glipt.” —

»Hoe meent gij dat?” — vroeg de andere, — »ik begrijp u niet regt.” — »Wel,” sprak zij, — »ik denk het mij zóó: 't is mij, alsof de Hemelsche Vader tot mij komt, en dáár bij mij staat, en mij vriendelijk aanziet, en vraagt: »ELIZE! hebt gij mij lief genoeg om dit voor mij te dragen, gewillig, geduldig, zoo lang als Ik het goedvinden zal?” En als ik 't mij nu zóó voorstel, dan komt er een stem uit mijn hart, die antwoordt: »ja mijn Vader! dit, en alles wat Gij mij nog verder opleggen wilt.” En wordt het mij nu soms wat benaauwd, en is 't daarbinnen niet zoo als ik 't wel zou wenschen, dan zeg ik bij mij

zelve die woorden nog maar eens na: »ELIZE!
hebt gij mij lief genoeg?» en dan gaat het weêr;
dan wordt het beter.» -

Daags daaraan vond hare vriendin haar zeer
opgewekt. Hare oogen schitterden van genoegen.
»Kijk eens, MARIE!» - zoo riep ze, - »vindt gij
dat niet een lieve attentie van GUSTAAF? Die goede
broeder! Daar heeft hij gisteren avond een versje
voor mij gemaakt. Van morgen vroeg, toen ik
nog sloop, is hij heel stilletjes hier in de kamer
gekomen, en heeft het naast mijn hoofdkussen
neêrgelegd, en zoodra ik wakker werd, heb ik
het gevonden. Kom, laat ik het u eens voor-
lezen. Bovenaan staat Jesaja 40 vs. 29a:

Hij geeft den moede kracht.

En nu las zij met heldere stem:

Gestreden en gebeden,
En 't oog op God gerigt!
't Zij donker hier beneden,
Daarboven is het licht.

Daar blinkt, het rouwfloers brekend,
Dat 's hemels boog ompant,
Die wolk, door God geteekend,
»De wolk met zilvren rand.»

De Herder kent zijn schapen!
Wie maar den Heer verwacht
Vindt bij den strijd ook 't wapen,
En bij het kruis, de kracht.

Eischt 's Vaders welbehagen
 Veel levensvreugd mij af,
 Te veel zal Hij niet vragen, -
 Hij vraagt slechts wat Hij gaf.

Wat lasten drukken mogen,
 Zijn hand houdt d' evenaar;
 Mijn last heeft Hij gewogen, -
 En Hij weegt nooit te zwaar.

Meet Hij mijn lijdensure,
 Dan vall' soms 't voortgaan bang, -
 Hoe lang mijn kruisweg dure,
 Toch zeker niet te lang.

Slechts verder, telkens verder,
 Breng mij het lijdenslot!
 Steeds digter bij mijn Herder,
 Steeds nader tot mijn God!

'k Zie reeds op 't eind der smarte;
 Dra volgt de kroon na 't kruis;
 De rust aan 's Vaders harte,
 En 's Vaders: »welkom t'huis!» -

»Och ze zijn allen ook zoo goed voor mij» - sprak
 ELIZE, - »en de Heer... ja, die is voor mij
 het allerbest!»

Ziet gij wel, dat het juist niet altijd neêr-
 drukkend en akelig behoeft te zijn bij een ziekbed? -
